

ז. אכל פירות הארץ עם פירות חו"ל, יאמר 'על פירותיה' (בשם הגרי"ק ויבלח"ט הגריש"א. ונראה הטעם כדי להזכיר הודאה מיוחדת על פירות ארץ ישראל, וממילא נכלל בזה הודאה על כל פירות הארץ).

פרק שביעי; דף מה

- פז. א. מהי חובת זימון בשלשה ומה מקורה? האם רשאים המסובים ליחלק ולברך בנפרד?
 ב. שנים שאכלו כאחת – האם הם מזמנים זה את זה?
 ג. האם השמש רשאי לאכול עם המסובים ללא נטילת רשות?
 ד. מה דינם של נשים ועבדים וקטנים לענין ברכת הזימון?
 ה. שלשה או עשרה שיצא אחד מהם לשוק – מה יעשו?
 ו. שלשה שאכלו כאחת, וסיימו מקצתם את אכילתם – האם אותם שלא סיימו חייבים להפסיק סעודתם כדי להצטרף לברכת הזימון?
 ז. בא ומצאם כשהם מברכים – מהו אומר אחריהם?

א. שלשה שאכלו כאחת חייבים לזמן, כלומר להודמן יחד לצירוף ברכה בלשון רבים, כגון 'נברך' (רש"י), ואינם רשאים ליחלק.

ולמדו זאת חכמים מן המקראות, ששלשה אנשים ראויים לברך בצירוף; רב אסי אמר מגדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדו. ורבי אבהו אמר מכאן: כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו.

מסופר בגמרא שהיו מהחכמים שסברו שאם אין אחד מתוך השלשה מופלג בשנים או בחכמה – חילוק ברכות עדיף. ואולם מרימר אמר שאינו כן אלא חובת זימון קיימת בכל אופן. ואולם אם כבר ברכו כל אחד בנפרד – אין זימון למפרע.

א. יש מן הראשונים שאומרים ברכת הזימון מן התורה (עפ"י ראב"ד בהשגותיו על המאור; לבוש קצת בהגהה, וכגרת התוספתא רפ"ו וירושלמי כאן). ויש אומרים: מדרבנן (עפ"י רב נטרונאי; מאירי ריטב"א רא"ה ושיטמ"ק). בשער הציון (קצו, טז מהפמ"ג; קצט, יט) כתב שלרוב הפוסקים הזימון הוא מדרבנן. ובחזו"א (לא, א) פקפק בדבר (ע"ש).

ב. כתבו המפרשים: מלבד קריאת האחד את שאר האנשים לברך, ממהות הזימון הוא שאחד מברך את כל ברכות המזון, והם יצאו בשמיעה (עפ"י ב"ח קצג, מהראשונים; פנים מאירות נז; בהגר"א קצה סק"ה. וראה עוד בהעמק שאלה קמו, א; שיעורים לזכר א"מ ח"ב עמ' פז).

ולמעשה נקטו הפוסקים (או"ח קפג, ז) שנכון שכל אחד מהמסובין יאמר בלחש עם המברך כל ברכה וברכה, כי מצוי שהמסובים מסיחים דעתם ואינם מכוונים לדברי המברך. ומכל מקום מתקיים בכך ונרוממה שמו יחדו. והמגן-אברהם כתב שבברכה ראשונה יש לצאת בשמיעה מן המברך. ואין אנו נוהגים כן, אך הטוב והישר כשיודע במסובין שיכוונו לדבריו, יודיע להם מתחילה שמוציאם בברכתו ויכוונו לצאת בה ואף הוא יכוין להוציאם אם מבינים לשון הקודש (משנ"ב קפג סק"ח, מהאחרונים).

ג. הרי"ף פסק כפי לשון אחת בירושלמי שאם החלו לאכול ביחד חלה עליהם חובת זימון ואין אחד מהם רשאי לגמור אכילתו ולברך לבדו, אבל אם התחילו בזה אחר זה, שהאחד התחיל קודם חברו בכזית – רשאים לגמור זה בלא זה ולברך, ורק אם סיימו אכילתם ביחד חייבים לזמן (עפ"י תוס'. וכן דעת תר"ס). ואולם להלכה נפסק בשלחן ערוך שגם כשלא התחילו שלשתם כאחת אלא זה אחר זה, אם אכלו יחד בקבע – נתחייבו בזימון.